

Eigen-Wijs

Een trimestriële uitgave van **VONAC**, het nascholings- en pedagogisch begeleidingscentrum van **VOOP** – Vlaams Onderwijs OverlegPlatform.

Jaargang: 5

Nummer: 15, april 2006.

In dit nummer vind je:

Wegwijs

Voorwoord (p. 1)

(...de volgende, opnieuw...)

Wie, waar & hoe? (p.2)

(wegwijs in het **VONAC** landschap)

Kijken in de School

“C.V.O.-K.H.N.B.”

door Jeanine Billens (p.3)

(Jeanine vertelt over een nieuwe vorm van combi-leren’.)

April thema

“Leren van het implementeren van onderzoekscompetentie.”

door Mike Vrijsen (p.5)

(Mike houdt een pleidooi voor taakgericht en probleemgestuurd onderwijs.)

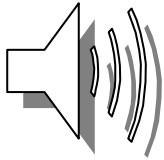
Prikbord

Onder deze rubriek kan eenieder die zich geroepen voelt zijn opmerkingen, vragen, suggesties en dergelijke kwijt. (p.11)

Agenda

Wat voor interessants is er te doen? (p.15)

(Het einde van het schooljaar nadert: wat blijft er nog over?)

Wegwijs

Voorwoord:

En toen kwam eindelijk de zon, en toen viel onze inmiddels al weer laatste nieuwsbrief van dit schooljaar in de bus!

De vijf kaarsjes op onze verjaardagstaart zijn zo goed als allemaal uitgeblazen; we hebben er een fijn en interessant jaar van gemaakt. Voor jullie echter nog geen rust: de spreekwoordelijke laatste loodjes voor het naderende einde vergen nog heel wat inspanning!

Toch houd ik me er aan jullie naar goede gewoonte als eerste een prettige vakantie toe te wensen!

Prettig einde schooljaar!

Colofon:

✉ Verantwoordelijke uitgever voor deze nieuwsbrief is Linda Van Looy, Middelveld 5, 1860 Meise.

📄 Eindredactrice is Katty Elias – k Elias@vub.ac.be of telefoonnummer 02/629 21 51.

📖 **Eigen-Wijs** verschijnt trimestrieel, met een oplage van 96 exemplaren.

Wie, waar & hoe:

- ☑ *Linda Van Looy* (lvlooy@vub.ac.be) , tel: 02/629 21 51 - voorzitter
- ☑ *Jeanine Billens* (jbillens@vub.ac.be) , tel: 02/629 24 51 - ondervoorzitter
- ☑ *Simone Weise* (simone.depondt@telenet.be) - penningmeester
- ☑ *Katty Elias* (keliias@vub.ac.be) , tel: 02/629 21 51- secretaris - coördinator nascholings- en pedagogische begeleidingsdienst
- ☑ *Mike Vrijzen* (mvrijzen@vub.ac.be) , tel: 02/629 24 09 - pedagogisch adviseur secundair en volwassenenonderwijs
- ☑ *Christiane Samaey* (csamaey@vub.ac.be) , tel: 02/629 12 20 - pedagogisch adviseur kleuter- en lager onderwijs

📍 Wij zijn gevestigd op het volgende adres:

VONAC

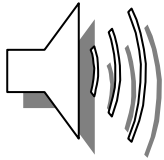
p/a VUB-IDLO – lokaal 3B204
Pleinlaan 2
1050 Brussel

☎ Ons algemeen telefoonnummer is: 02/629 21 51

📠 Faxen kan ook altijd op het volgende faxnummer: 02/629 36 36

💻 Meer en andere informatie (o.a. deze en alle onze vorige nieuwsbrieven) vind je ook op onze website: www.VOOP.be

Vragen? Opmerkingen? Geef ons gerust een seintje!

Kijken in de School

Meer dan een 10 voor taal in het C.V.O.-K.H.N.B.
Het project ALERT – een nieuwe vorm van combi-leren

ALERT

Jeanine Billens
Directeur

Het C.V.O.- K.H.N.B. biedt reeds meer dan 35 jaar kwalitatieve taalcursussen aan. Deze opleidingen zitten momenteel zodanig in de lift dat de cursisten af en toe in een overvolle klas terechtkomen. In de gevorderde niveaus hebben de cursisten de indruk dat ze niet genoeg aan het woord komen en bovendien leidt hun heterogene grammatica- en woordenschatkennis soms tot wrevel en ongenoegen.

Als gevolg hebben we naar oplossingen gezocht en werd in Richtgraad 3 en 4 het ALERT-project (AfstandsLERen met Taal) als een nieuwe vorm van combi-leren opgestart. Samen met drie andere C.V.O.'s (PCVO Moderne Talen Hasselt, PCVO Gent en HITEK Kortrijk) hebben we dit project bij het Departement Volwassenenonderwijs ingediend en via art. 24 §3 van het Decreet voor Volwassenenonderwijs werd het goedgekeurd en gesubsidieerd.

Het concept bestaat in de organisatie van 120 uur contactonderwijs en 120 uur afstands-
onderwijs. Doelgroep zijn gevorderden met maximaal 20 deelnemers. Concreet betekent dit dat deze cursisten in het C.V.O. gedurende één middag of avond 3 uur per week les volgen. In de klas ontwikkelen ze hun spreekvaardigheid en worden er over tal van onderwerpen interessante discussies gevoerd. Dit genereert heel wat interactie en enthousiasme waarbij de leerkracht positieve feedback geeft. Daarnaast oefenen de cursisten via een digitaal leerplatform op pc hun luister-, lees- en schrijfvaardigheid. Ze luisteren naar audiofragmenten, lezen interessante artikels en beantwoorden inhouds- en open vragen. De antwoorden worden door de leerkracht op een internetforum geplaatst zodat meningen en ideeën uitgewisseld kunnen worden. Op het leerplatform, ontwikkeld door Eduwest, worden ook heel wat grammatica- en syntaxisoefeningen aangeboden waarbij voor de nodige variatie gezorgd wordt. Iedere rubriek voorziet in een duidelijk en overzichtelijk theoriegedeelte met voorbeelden en sleep-, invul- en meerkeuze-oefeningen. Het voordeel van dit e-learningproject is dat de cursisten op de pc kunnen oefenen waar en wanneer ze willen en dat ze zich niet hoeven te verplaatsen. Hun individuele zwakheden worden weggewerkt en de leerkracht volgt de scores en het leerpad van de cursisten en

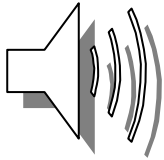
kan deze voortdurend bijsturen. Er wordt permanent geëvalueerd via observatiefiches en op het einde van het schooljaar wordt een examen afgelegd.

Drie jaar geleden ging het C.V.O.-K.H.N.B. van start met een ALERT-cursus Italiaans en Spaans met 45 cursisten. Dit jaar volgen reeds meer dan 200 cursisten deze gevorderde taalopleidingen en werden ALERT-cursussen Nederlands, Frans en Engels aan het curriculum toegevoegd. Er is een nauwe samenwerking met de andere C.V.O.'s die zelf materiaal aanmaken en hun knowhow met elkaar delen. Ervaring leert ons dat de ALERT-cursisten deze formules echt appreciëren en heel wat werk verrichten zodat de vooruitgang qua taalkennis opmerkelijk te noemen is. Ze scoren zowaar een 10 op taal!

Geïnteresseerden kunnen op de volgende adressen meer informatie krijgen:

C.V.O. – K.H.N.B.
V.U.B. – Lokaal D 1.33
Pleinlaan 2
1050 Brussel
E-mail: khnb@vub.ac.be
Website : www.vub.ac.be/khnb

Eduwest.be vzw
Korte Meersstraat 6
8900 Ieper
E-mail: info@eduwest.be
Website: www.eduwest.be

April thema

Leren van het implementeren van onderzoekscompetentie.

Mike Vrijzen
Pedagogisch adviseur

In nummer 13 (oktober 2005) van **Eigen-Wijs** werd een korte introductie gegeven tot de implementatie van de specifieke eindtermen met betrekking tot onderzoekscompetentie die scholen vanaf dit schooljaar moeten realiseren. Binnen de school zet een 'poolteam' de leerlingen op weg om via een 'leerlingenonderzoek' alle fasen van een onderzoek te doorlopen. Gedurende een 5-tal weken (per graad) en tijdens de uren van de 'poolvakken' zouden de leerlingen hun 'onderzoekscompetentie' moeten demonstreren.

Een eerste, zeer beperkte inzage in de door de leerlingen opgestelde onderzoeksrapporten is verontrustend. Indien bij een grondige evaluatie deze indruk bevestigd wordt, zal zeker gezocht worden naar de redenen van het ontbreken van een aanvaardbare kwaliteit.

In deze bijdrage wordt verdedigd dat leerlingen slechts tot een aanvaardbare kwaliteit in hun onderzoeksrapporten (productevaluatie) kunnen komen indien leerkrachten tijdens een belangrijk deel van het schooljaar de 'didactiek van het onderzoekend leren' hantieren. Ontwikkelen van onderzoekscompetentie heeft slechts kans op slagen, indien deze aansluit bij een onderwijsvisie en -praktijk in een school dat taakgericht en probleemgestuurd onderwijs verzorgt en dat dus 'onderzoekend leren' bevordert.

Omschrijving:

onderzoekend leren is een didactische methode waarbij leerlingen op begeleid zelfstandige wijze kennis en vaardigheden opbouwen. Deze methode kan gehanteerd worden van de kleuterklassen tot hoger onderwijs en is dus noch in tijd noch qua vakinhoud gebonden;

leren onderzoeken (onderzoekscompetentie) is een doel, een specifieke eindterm dat moet worden behaald op het einde van de 3de graad. Het is daardoor poolspecifiek en tijdsgebonden.

In deze bijdrage geef ik kort de krachtlijnen weer van de 'didactiek van het onderzoekend leren' en contrasteer ik deze met de traditionele didactiek.

Situering van de didactiek van het onderzoekend leren

Vele leerkrachten zijn vertrouwd met het model van Vangelder, ook wel de 'didactische driehoek' genoemd, waarbij het hele onderwijsleerproces kon worden opgevat vanuit drie dimensies, nl. leraar, leerling en leerinhouden. In de traditionele (huidige) onderwijsbenadering ligt de focus op het beheersen van inhouden en minder of helemaal niet op de ontwikkeling van (onderzoeks-)vaardigheden en een onderzoeksgerichte attitude. De leerkracht, bekommerd om het afwerken van het leerplan, draagt nog veel kennis over. Men is meer bekommerd over de voorbereiding op het volgend schooljaar dan leerlingen te helpen met 'levenslang leren' en het vestigen van een 'onderzoekende en probleemoplossende attitude'. Het onderwijs wordt sterk door de leerkracht gestuurd.

Een veel gehanteerde, maar ook veel misbruikte didactische werkvorm is het hanteren van een 'onderwijsleergesprek'. In essentie komt deze werkvorm erop neer dat de leraar aan de hand van een reeks gestructureerde vragen met een leerling en met de klas een leerweg aflegt c.q. lesinhouden opbouwt. De kunst van het hanteren van deze werkvorm bestaat erin gevat te kunnen doorvragen naar aanleiding van de antwoorden van de leerlingen zodat de redenering en eventuele misconcepties worden geëxpliciteerd en bijgestuurd. Het zogenaamde gesprek wordt volledig door de leerkracht geleid. De leerkracht probeert over een bepaald leerstofonderdeel stap voor stap specifieke kennis of enig inzicht bij te brengen. Bij de 'laatste' vraag kan men de leerling het beoogde verband laten formuleren. De schijn wordt opgeroepen dat de leerling 'zelf' tot een inzicht is gekomen, zelf kennis heeft 'geconstrueerd'. De leerling heeft het idee dat hij zelf de voortgang maakt. Een echt inzichtelijke doorbraak is dit zelden! Daarvoor is de afhankelijkheid van de sturende invloed van de leraar veel te groot.

Dikwijls verwatert het onderwijsleergesprek in een raden naar het goede antwoord dat de leraar blijkbaar (al) weet. Indien de leerlingen het antwoord niet weten hanteert de leraar de 'muizenvaltechniek': er worden stapjes teruggezet en er worden eenvoudiger tussen-vraagjes gesteld.

Door tijdsgebrek of onvoldoende vaardigheden vraagt de leraar niet door en evolueert de werkvorm tot een louter 'vraag-antwoord' gesprek. Indien een leerling het antwoord niet weet wordt een andere leerling aangeduid.

Uiterlijk is het onderwijsleergesprek een 'leerlinggerichte' werkvorm. Bij nader inzicht is de werkvorm sterk 'leerkrachtgericht': de leerkracht stelt de vragen en verwerkt de antwoorden om de leerstof over te dragen. Leerlingen leren niet om zelf vragen te stellen en zelf te beantwoorden en te verwerken. Integendeel, leerlingen leren niet te veel vragen te stellen, dat is blijkbaar het voorrecht van de leraar, maar eerder te luisteren en verwachte antwoorden te herhalen.

In de volgende paragraaf geef ik aan dat dit een cultureel bepaalde, maar zeker geen natuurlijke wijze van leren is.

Onderzoekend leren

Doorheen onze hele levensloop, vanaf de geboorte toe de dood, zijn wij als informatieverwerkers bezig met onderzoekend leren. Veel van dit leren gebeurt impliciet en meestal niet op een systematische wijze. Op elke leeftijd komen we 'problemen' tegen die wij ana-

lyseren en trachten op te lossen. Hieruit wordt geleerd en inzicht verworven. Kenmerkend is dat de lerende met een hoge mate van betrokkenheid zelf de vragen formuleert en tracht te beantwoorden.

Jammer genoeg is ons onderwijskundig systeem zo geëvolueerd dat het natuurlijk proces van leren door te onderzoeken niet voldoende wordt erkend, zelfs wordt ontmoedigd. De klassieke onderwijsmodellen zoals het aangehaalde model van Vangelder zijn daar niet op toegerust. Voorkennis, verwachtingen, betrokkenheid, groepsdynamiek, krachtige leeromgeving kregen geen plaats.

In de literatuur zijn verschillende alternatieve modellen beschreven die wel inspelen op de natuurlijke onderzoeksdrang van leerlingen. We lichten er een uit, nl. het 'progressive inquiry' model van Kai Hakkarainen.¹

Dit model schetst een onderzoekscyclus die leerlingen doorlopen om gezamenlijk tot een bepaald eindproduct te komen. Ze wisselen eerst voorkennis uit, stellen vragen op voor elkaar, formuleren voorlopige theorieën die geëvalueerd worden, ... Essentieel is dat de leerlingen intensief met elkaar samenwerken en communiceren om zo gedeelde kennis te ontwikkelen en te verbeteren. Het is duidelijk dat in dit model 'samenwerkend leren' een centrale rol speelt in het proces. Het is een didactisch model dat van lager tot hoger onderwijs kan worden gehanteerd. Het is een vruchtbaar substraat waar leerlijnen kunnen worden uitgezet.

In het didactisch model van Hakkarainen zijn volgende fasen te onderscheiden:

1. *Het opstellen van een context*

Het vertrekpunt voor onderzoekend leren is het creëren van een 'gedeelde context' zodat duidelijk wordt welke centrale concepten van het kennisdomein (leerplan) in kwestie worden aangesproken. Met een goede selectie artikels, een video, ... kan de context klassikaal worden aangereikt. Het doel van deze fase is de leerlingen helpen bij het begrijpen waarom de aangeraakte kwesties de moeite waard zijn om te onderzoeken. Na een eerste oriëntatie, op basis van het doornemen van de aangereikte teksten, worden gezamenlijk en in overleg de doelen van het studieproject vastgelegd.

2. *De presentatie van onderzoeksvragen*

Essentieel is dat de leerlingen op basis van de voorgaande fase vragen en probleemstellingen formuleren. De vragen worden gestructureerd en subvragen worden van meer verfijnde vragen onderscheiden. De vragen wijzen naar conceptuele problemen die de leerlingen ontmoeten bij het trachten te begrijpen en verklaren van de oorspronkelijke context. Het is duidelijk dat deze vragen, die de leerlingen zelf hebben opgesteld, het verdere leerproces in belangrijke mate gaat reguleren.

¹ Rahikainen, M., Lallimo, J. & Hakkarainen, K. Rahikainen, M., Lallimo, J., & Hakkarainen, K. (2001). Progressive inquiry in CSILE environment: teacher guidance and students' engagement. In P. Dillenbourg, A. Eurelings, & K. Hakkarainen (Eds.), *European Perspectives on Computer-Supported Collaborative Learning. Proceedings of the First European Conference on CSCL* (pp. 520-528). Maastricht, the Netherlands: Maastricht McLuhan Institute.

3. *Het opstellen van werktheorieën*

In een volgende fase worden de leerlingen aangezet tot het formuleren van eigen werktheorieën, verklaringen, hypotheses, interpretaties van de (deel)vragen die zij zullen uitdiepen. De constructie van deze werktheorieën stuurt de leerlingen om systematisch hun parate kennis aan te spreken en afleidingen te formuleren om de nieuwe fenomenen te verklaren en beter te begrijpen.

De leerkracht bekrachtigt en faciliteert bij de leerlingen het uitschrijven van intuïtieve en naïeve concepten en opvattingen. Hierdoor ontstaat de gelegenheid om eigen en wetenschappelijke opvattingen meer treffend en toegankelijk voor de leerling te maken waardoor conceptuele herstructurering mogelijk wordt.

4. *Kritische evaluatie*

Door elkaars werkzaamheden kritisch te benaderen blijkt hoe goed de ontwikkelde werktheorieën het gekozen probleem verklaren. Door kritische vragen aan elkaar te stellen komen de leerlingen op het spoor van de sterktes en zwaktes van de voorgestelde werktheorie. Tegenstrijdige verklaringen, beperkte verklaringen en lacunes in hun kennis komen aan het licht. Deze kritische evaluaties helpen de leerlingen om hun volgende onderzoeksverrichtingen richting te geven en doelgericht op zoek te gaan naar nieuwe informatie of om hun initiële concepties bij te sturen.

5. *Inzichtelijk uitdiepen*

De vragen, de verklarende werktheorieën en de kritische evaluatie die de leerlingen zelf hebben opgesteld hebben een sterke heuristische waarde. Zij geven richting aan het verder ontsluiten van nieuwe en relevante wetenschappelijke informatie met betrekking tot hun vragen. Op basis hiervan worden hun werktheorieën bijgestuurd en/of verder uitgediept en gedetailleerd. Leerlingen worden zich bewust van inadequate veronderstellingen en uitgangspunten en lacunes. Dit zet hen aan tot verder onderzoekwerk en conceptuele herstructurering. Door het gericht zoekproces wordt nieuwe informatie die de leerlingen ontsluiten cognitief verankerd.

6. *Uitdiepen van de probleemstellingen*

Vertrekpunt van het onderzoekend leren was, binnen de aangereikte context, het ontwikkelen van vragen en tentatieve werktheorieën. Oorspronkelijk waren dat vage en ongespecificeerde vragen en werktheorieën. In het licht van de toegenomen kennis over de context kunnen nu meer precieze en verfijnde vragen over de context worden geformuleerd. Kennis en inzicht creëert nieuwe vragen. Dat leerlingen deze vragen kunnen formuleren is een uiting van het diep en authentiek kunnen doorgronden en begrijpen van de aangereikte context.

7. *Een nieuwe theorie*

Onderzoek en onderzoekend leren is dynamisch van aard. Nieuwe wetenschappelijke kennis en inzichten worden bij de leerlingen ontwikkeld. Deze nieuwe kennis genereert op haar beurt nieuwe vragen en werktheorieën waarop bij de aanvang van het onderzoekend leren niet konden worden geanticipeerd. Leerlingen evolueren stapsgewijs naar het beantwoorden van de oorspronkelijke hoofdvraag.

8. *Gedistribueerde expertise*

Al deze aspecten van onderzoek, het opstellen van onderzoeksvragen, het zoeken naar informatie, het construeren van eigen werktheorieën en het evalueren van ontwikkelde

verklaringen worden met 'medeleerlingonderzoekers' opgesteld en gedeeld. Door sociale interactie, het aantonen van contradicties, inconsistenties en de beperkingen van intuïtieve verklaringen worden leerlingen aangezet om hun concepties vanuit verschillende standpunten te bekijken. Samenwerkend onderzoekend leren faciliteert het uitdiepen van conceptueel verstaan van leerlingen.

Ter illustratie

1. De eindtermen economie geven aan dat de leraar aan 'markten' aandacht moet besteden.
2. De leraar geeft een korte introductie tot het concept 'markten' (gedeelde context).
3. Vervolgens verdeelt hij de klas in vier groepen. Elke groep houdt zich bezig met een verschillend aspect van 'markten'.
4. De leerlingen van elke groep bedenken welke vragen rond hun aspect dat zij willen beantwoorden. ("Ik zou eens willen weten of België binnen 50 jaar de status van een ontwikkelingsland zou hebben.", ...) Vervolgens gaan de leerlingen na wat ze al weten over elke vraag (eerste werktheorie). De leerlingen stellen een eerste rapport hierover op en delen deze met de leraar en de andere groepen.
5. Daarna gaan de leerlingen elkaar kritisch bevragen. Op basis hiervan worden hun vragen en werktheorieën bijgestuurd, verder uitgewerkt en gepreciseerd.
6. De leerlingen gaan nu op zoek naar expert-informatie. De leerkracht heeft hiervoor o.a. artikels en websites verzameld die de leerlingen kunnen raadplegen. Op basis hiervan worden hun initiële vragen en werktheorieën uitgewerkt. Eventuele bijkomende noodzakelijke vaardigheden worden opgelijst (bijvoorbeeld: hoe op basis van economische indicatoren naar de toekomst extrapoleren). De gevonden informatie presenteren de leerlingen vervolgens aan elkaar.
7. Ook nu kunnen de leerlingen weer vragen stellen over de gevonden informatie (bijgewerkte werkhypothesen) en bijkomende vragen stellen.
8. Nu de leerlingen een minder naïef beeld hebben van het 'onderzoeksterrein' kunnen zij hun uitgangsvragen bijstellen en verfijnen. Bijkomende vragen worden opgelijst.
9. Op basis van dit proces informeert de groep de hele klas van hun geëvolueerde werkhypothesen, inclusief de vragen die zij in de toekomst zouden willen aansnijden.

Op deze wijze construeren leerlingen nieuwe kennis. De vrijheid van het kunnen kiezen en de begeleiding op de achtergrond van de leraar komt hun betrokkenheid en motivatie ten goede.

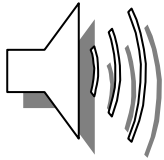
Persoonlijk zou ik erop staan dat elke leerling bij elke fase aan teksten zouden werken om hen aan te zetten hun gedachten en werkwijzen te expliciteren. Bovendien kan er op deze wijze individueel geëvalueerd worden.

Zoals aangegeven schetst dit model een cyclus die leerlingen doorlopen om gezamenlijk tot een bepaald eindproduct te komen. De activiteit ligt grotendeels bij de leerlingen: zij wisselen eerst voorkennis uit, stellen vragen op voor elkaar, formuleren voorlopige theorieën die geëvalueerd worden. De opeenvolgende stappen leiden tot echte diepteverwerking bij de leerlingen. Essentieel in dit model is dat leerlingen intensief met elkaar samenwerken en communiceren om zo gedeelde kennis te ontwikkelen en verbeteren. De

sturing wordt hierbij grotendeels aan de leerlingen overgelaten, weliswaar onder het waakzame oog van de leraar.

Leraren moeten begrijpen dat de vorming van leerlingen verder moet gaan dan het aanbieden van vakinhouden. Vakinhouden zijn zeer belangrijk, maar als een middel en niet als een doel. Niemand kan alles leren, maar iedereen kan zijn/haar onderzoeksvaardigheden verbeteren en een onderzoekende attitude ontwikkelen.

Slechts indien een school deze uitgangspunten opneemt in haar onderwijsvisie zullen de leerlingen kunnen aantonen dat zij via 'onderzoekend leren' hebben 'leren onderzoeken'. In een moderne opleiding zijn deze onderzoeksvaardigheden en bijgevolg de mogelijkheid tot 'levenslang leren' het belangrijkste.

Prikbord

Deze rubriek staat open voor eenieder die zich geroepen voelt iets te vragen, te suggereren, op te merken, te informeren...

Jong geleerd...kinderopvang en kleuteronderwijs als hefboomen voor meer gelijke kansen.

Al heel vroeg,- en zelfs voordat kinderen naar school gaan, worden de kansen dat ze daar zullen krijgen bepaald door hun sociale omgeving. Uit de literatuur in verband met sociale ongelijkheid in het onderwijs, blijkt ten overvloede de invloed van de voor – en vroeg schoolse periode in de ontwikkeling van kinderen. Een belangrijk deel van de kennis – en cultuuroverdracht gebeurt inderdaad niet op school, maar binnen het gezin, tussen de leeftijd van 0 en 6 jaar. Daarom kunnen ondersteunende initiatieven ten gunste van kansarme kinderen niet vroeg genoeg genomen worden. Integrale en compensatoire initiatieven in de voorschoolse kinderopvang en in de kleuterschool zijn belangrijke elementen in een strategische aanpak van gelijke onderwijskansen.

Hoe kinderopvang kan bijdragen tot meer sociale rechtvaardigheid

Gelijke kansenaanpak is zowel een sociaal, als een educatief en individueel probleem. Kinderopvang zou hier ter preventie van deze problemen kunnen beschouwd worden en kunnen bijdragen tot meer sociale rechtvaardigheid.

De maatschappelijke rol van kinderopvang op economisch, educatief en sociaal vlak is van primordiaal belang. De zorg voor jongeren is universeel. Ouders en kinderverzorgsters construeren samen wat ze willen voor het kind en gezin. Hierdoor ontstaat een spontane vorm van inclusie.(bijv: in Duitsland gaan de ouders vrij in - en uit de kribbe, waardoor een brug wordt gebouwd tussen thuis en school).

Alhoewel Vlaanderen 36% hooggeschoolde en 41% laaggeschoolde ouders telt, vindt men meer kinderen van hooggeschoolde ouders in de kribbes (60%) dan kinderen van laaggeschoolde ouders (20%). Een sociale mix en geen uitsluiting in de effecten zouden kunnen bijdragen tot het gestelde doel.

Het decreet aangaande kinderdagopvang omvat volgende criteria: arbeid, pedagogische motieven, gezinssituatie, inkomen. In de praktijk gaat het echter anders: de volgorde van inschrijving en het regelmatig komen bepaalt het al dan niet aanvaarden van een baby. Allochtonen vertonen drempelvrees om hun kind in een kribbe in te schrijven. Dit alles zorgt eveneens voor verschillen.

Wat zouden kinderdagverblijven moeten zijn?

- een ontmoetingsplaats waar men rekening houdt met de stem van iedereen
- een plaats waar ouders de nodige tijd kunnen blijven om hun gewoontes door te geven (slaapliedje,...)
- een echte steun voor ouders
- een reguliere houding voor alle groepen
- een plaats waar een kindvolgsysteem een kind in zijn totaliteit nagaat i.p.v. zijn kennisvorderingen na te gaan

Gelijke kansenaanpak moet zo vroeg mogelijk plaats vinden. De rol van kinderdagverblijven is hierbij van primordiaal belang.

Kansenbevordering in het kleuteronderwijs.

Algemeen stelt men dat kansbevordering in het kleuteronderwijs afhankelijk is van de kwaliteit van dit onderwijs. Een onderwijs waar men rekening houdt met aanpak, proces en effect. Aanpak omvat de ruimte, het materiaal, het aantal kinderen per leerkracht, het aanbod van activiteiten,...Het proces omvat welbevinden en betrokkenheid. Het effect heeft als doel het optimaliseren van de leeromgeving door afstemming en competentiegerichte leerstof; m.n. het "groeimodel".

Wat vraagt men van de leerkracht?

1. De klas screening: Systematisch het welbevinden en de betrokkenheid van elk kind na te gaan.
2. Individuele observatie en analyse: Meer informatie verzamelen van de kinderen die als zorgenkinderen naar voren komen en bewust zoeken naar wat wel functioneert.
3. Afbakenen van werkpunten en interventies: Een balans opstellen, afwegen van de ernst van de situatie en het formuleren van werkpunten (waaraan wil ik werken).

M.a.w. vraagt men aan de leerkracht om het aansluiten bij het constructivisme (open framework, coöperatief leren, aansluiten bij het niveau van het kind,...) De leerkracht moet inspelen op wat elk kind voor zijn ontwikkeling nodig heeft en het vermogen hebben om zich affectief en cognitief in kinderen in te leven. Deze moeilijke taak op zich nemen resulteert in individuele kansbevordering

 'Voor meer informatie kan je terecht bij Christiane Samaey,
Christiane.Samaey@vub.ac.be

Financiering van onderwijs; een verkenning

Er staan belangrijke hervormingen op stapel in de financiering van het onderwijs in Vlaanderen.

De minister kondigde één nieuw financieringssysteem voor de hogescholen en universiteiten aan tegen het schooljaar 2008-2009. Voor het volwassenenonderwijs is een nieuw decreet op komst, dat ook de financiering zal vastleggen. In het leerplicht-onderwijs zou er

vanaf 1 september 2008 eveneens een ander financieringssysteem van start gaan, gebaseerd op leerling- en schoolgebonden criteria.

Ondertussen werkt de overheid aan een inhaalbeweging voor de bouw of renovatie van schoolinfrastructuur via publiek-private samenwerking (PPS).

Om een beter inzicht te krijgen in het thema onderwijsfinanciering heeft de Vlor de medewerking van enkele deskundigen ingeroepen. Zij behandelen in de zes bijdragen van deze probleemverkenning heel verschillende aspecten:

- Verschillende financieringsystemen en hun effecten.
- Welke financieringsmechanismen zijn nu in gebruik in het onderwijs in Vlaanderen?
- Hoe ziet het Nederlandse financieringssysteem er uit?
- Wat is het rendement van onderwijs voor het individu en voor de samenleving?
- Is de financiering van onderwijs een taak voor de overheid of niet?
- Wat zijn de mogelijkheden van publiek-private samenwerking (PPS) voor de versnelde realisatie van schoolinfrastructuur?
- Onderwijsfinanciering en gelijke onderwijskansen.

 Financiering van onderwijs; een verkenning is verschenen bij de Vlaamse Onderwijsraad en Garant. Het boek kost 13 euro. Men kan het bestellen op www.vlor.be, kies 'Publicaties' en dan 'Algemeen'. Telefonisch bestellen kan bij Mireille Pauwels op 02/227 13 44. Ook verkrijgbaar in de boekhandel.

Catalogus Garant 2006.

Onze pedagogisch adviseur Christiane Samaey selecteerde enkele interessante nieuwe werken uit de catalogus:

- Positief omgaan met verschillen in de leeromgeving. J.L. Vanderhoeven
- Adaptief onderwijs in het S(B)O. N. Adema, R. Van Blijswijk
- Parallele processen. F. Adriaensen
- De leraar in de kennissamenleving. H. Coonen
- Beleidsvoerend vermogen van scholen ontwikkelen.
- Geïntegreerd onderwijs – inclusief onderwijs – vademecum. VVKBuO & L. De Geyter
- Succesvolle aanpak van risicoleerlingen. T. Houtveen, E. Koekebacker

Garant publiceert eveneens reeksen zoals:

- Ouders en school (5 nummers)
- Jongeren en school
- Cahiers Speciale onderwijszorg (12 nummers)

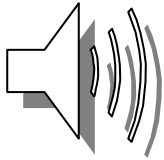
 De catalogus is gratis te bekomen bij Garant, Somersstraat 13-15 te 2018 Antwerpen, tel: 03/231 29 00 of mail uitgeverij@garant.be. Voor uitgebreide inhoudsbeschrijvingen kan je terecht op www.garant-uitgevers.be.

Abonnementenservice

Iedereen waar we aan dachten heeft een exemplaar van deze nieuwsbrief in de bus gekregen. Toch zullen er geïnteresseerden tussen de mazen van het geheugen geglipt zijn. Vergeef het ons en wees niet boos; laat ons gewoon even weten wie ook nog graag een exemplaar wil ontvangen en we sturen graag dit en alle andere komende nummers op!

Contacteer Katty Elias: tel: 02/629 21 51
fax: 02/629 36 36
E-mail: keliias@vub.ac.be

Adres : **VONAC**
P/a VUB/IDLO, lokaal 3B204
Pleinlaan 2
1050 Brussel

Agenda²

Vraaggestuurde nascholingen AVSG.

De vraaggestuurde nascholingsprojecten voor gewoon en buitengewoon basisonderwijs van het Stedelijk & Gemeentelijk Onderwijs – AVSG – worden in vijf rubrieken opgedeeld: Focus, Klas, School, Schoolspecifieke nascholingsvraag, Projecten op het web. Enkele voorbeelden:

- Focus: - Muzische vorming: iedereen artiest
- Leren leren: veel meer dan leren studeren
- Klas: - Het schoolteam in beweging – hoe zorg ik er voor?
- Het ondersteunen van de klasleraar – een coachingstaak voor de zorgcoördinator.
- Gedrag, werkhouding, pesten, sociale vaardigheden, “moeilijke kinderen”
- School: - Werken aan het schoolwerkplan in het buitengewoon onderwijs
- “Waar mag ik spelen juf?” – een speelplaats voor kinderen
- Schoolspecifieke nascholingsvraag: nascholingen buiten de aangeboden pakketten aanvragen.

🔔 De catalogus kan je gratis bekomen bij AVSG, Ravensteingalerij 3 bus 7 te 1000 Brussel; tel: 02/506 41 50.

🔔 Voor meer info: nascholing.bao@ovsg.be .

In-Service Autisme 2006

Het Opleidingscentrum Autisme Theo Peeters vzw organiseert op 20, 21 en 22 juni '06 een conferentie met als hoofdspreker Olga Bogdashina in het Provinciaal Vormingscentrum Malle te Oostmalle.

🔔 De volledige In-Service kost 115€ (deelnemersmap, warme maaltijd op woensdagmiddag en koffie inbegrepen); een overnachting bedraagt 20€ per nacht.

🔔 Voor verdere info en inschrijving (voor 30 mei): Opleidingscentrum Theo Peeters, Plantin en Moretuslei, 12 te 2018 Antwerpen, info@ocautisme.be of www.ocautisme.be.

² In deze rubriek is het niet onze bedoeling het totale aanbod van nascholingen, lezingen, cursussen, enz in Vlaanderen weer te geven. De selectie gebeurt volledig ad random, zonder wie of wat dan ook te willen bevoorstellen of benadelen.

Nascholing Brussel: programma 2006-2007.

Het Nascholingscentrum Brussel Hoofdstedelijk Gewest vzw werd in 1997 opgericht door afgevaardigden van alle onderwijsnetten en de Vlaamse Gemeenschapscommissie. Het centrum werkt netoverschrijdend en heeft als taak specifieke nascholingsprogramma's te ontwikkelen voor en vorming te geven aan leraren, directies en andere onderwijsmensen die werken in het basis- en secundair onderwijs van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Nascholing Brussel heeft in opdracht van de VGC een leermiddelencentrum uitgebouwd dat openstaat voor alle Brusselse onderwijsbetrokkenen en leraren in opleiding. Het uitvoeren van deze taken gebeurt met respect voor de autonomie van de schoolbesturen en voor de eigenheid van elk pedagogisch project.

☎ Voor meer informatie kan je terecht in de Karel Bogaerdstraat 4 te 1020 Brussel, tel: 02/219 07 09, mail nascholing.brussel@skynet.be of op de website: www.nascholingbrussel.be

Colloquium actief pluralistisch onderwijs.

Op zaterdag 20 mei '06 organiseert de Humanistisch-vrijzinnige vereniging in Antwerpen een colloquium over actief pluralistisch onderwijs. Met de colloquium willen zij nagaan of het onderwijslandschap in Vlaanderen wel tegemoet komt aan de eisen die worden gesteld door onze huidige, zeer diverse samenleving. Welke richting moet het Vlaamse onderwijs uit? Misschien is actief pluralisme wel de goede weg? Of zijn er betere alternatieven?

Drie vragen staan daarbij centraal:

- Hoe gaan we om met de toenemende diversiteit in het onderwijs?
- Zijn levensbeschouwelijke vakken in het onderwijs, in de huidige maatschappelijke context, zinvol en hoe kan actief pluralisme hieraan een bijdrage leveren?
- In welke mate bedreigt de vermarkting van het onderwijs de gelijke onderwijskansen en de democratisering van het onderwijs?

De drie gastsprekers Filip Giraldo (bestuurslid Raad van het Gemeenschapsonderwijs), Karin Heremans (directrice KA Antwerpen) en Ludo Sannen (Vlaams parlementslid sp.a) houden in de voormiddag een lezing rond één van deze vragen en vormen zo de aanloop naar de drie thematische discussiegroepen in de namiddag. Ze brengen rond hun onderwerp namelijk een aantal stellingen/vragen naar voren die als uitgangspunt dienen voor de debatten in de discussiegroepen.

☎ Inschrijven kan door 5€ te storten op 068-0614630-65 (met vermelding "colloquium onderwijs") en te telefoneren naar 03/233 70 32 of te mailen naar yves.beaurain@vrijzinnighumanisme.be. Meer informatie kan op hetzelfde telefoonnummer of E-mailadres krijgen.

🔔 Het colloquium gaat door van 9u30 tot 16u30 op de Universiteit Antwerpen (stads-campus), lokaal B001, B002, B004, Grote Kauwenberg 2 te 2000 Antwerpen.

Cyberpesten.

Cyberpesten is een onderwerp dat momenteel niet uit het nieuws weg te branden lijkt. Dit is nog actueler toen het Vlaams Parlement einde april ll. De gegevens van het onderzoeksrapport "Cyberpesten bij jongeren in Vlaanderen" vrijgaf.

REN Vlaanderen organiseert in samenwerking met het Vliebergh-Sencie-centrum van de K.U. Leuven een studiedag rond cyberpesten.

De doelgroep bestaat uit directieleden, leerlingenbegeleiders, leraren, ict-coördinatoren en CLB-medewerkers.

Bedoeling is om op één dag een aantal sprekers aan het woord te laten die het thema vanuit verschillende invalshoeken benaderen.

Sprekers op deze dag zijn ondermeer

- mevrouw K. Van Cleemput, onderzoeksmedewerker aan de universiteit Antwerpen, die het rapport 'Cyberpesten bij jongeren in Vlaanderen' komt voorstellen.
- mevrouw Marianne Bogaert, educatief stafmedewerker Educatieve Vereniging voor Ouderwerking in het Officieel Onderwijs vzw
- de heer Marc Van Roosbroeck van anti-pest-TEAM-op-school, co-auteur van 'De pest op school' en 'Geweld op scholen'
- de heer Josy Claes voor SASAMvzw, Stichting Anti Stalking Anti Mobbing, directeur middenschool Diest

Het definitieve programma zal gepubliceerd worden op www.renvlaanderen.be en per mail naar de ingeschreven deelnemers gestuurd worden.

🔔 De studiedag heeft plaats in Leuven op maandag 15 mei 2006, vanaf 9u.30 [ontvangst en koffie vanaf 9 uur] en eindigt om 17 uur.

Lokatie: K.U.Leuven, college Premonstreit, Auditorium B, achterbouw, Naamsestraat 61, 3000 Leuven

🔔 Inschrijven kan tot uiterlijk 5 mei via <http://www.renvlaanderen.be> of rechtstreeks op <http://www.renvlaanderen.be/common/inschrijving.php?cid=1431>

🔔 De studiedag kost 45 euro: in deze deelnameprijs is de broodjeslunch tijdens de middag inbegrepen. Betaling dient op voorhand te gebeuren op rekening rek 432-0000871-44 van Vliebergh-Sencie, vermeld Le08021, en uw naam!

